

Bir Nitel Araştırma Türü Olarak Öz Çalışma Uygulaması: Teori, Metodoloji ve Uygulama

Self-Study of Practice as a Genre of Qualitative Research: Theory, Methodology, and Practice

¹Fatma SAÇLI UZUNÖZ

ORCID No: 0000-0002-2246-4952

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük
Eğitimi Bölümü

Kitap Bilgileri

Book Information:

Yazar/Author: Stefinee E. Pinnegar & Mary
Lynn Hamilton

Yayınevi/Publisher: Springer Yayınları

Basım Yılı/Year of Publication: 2009

Sayfa Sayısı/Number of Pages: 253

E-ISBN: 978-1-4020-9512-2

DOI: 10.1007/978-1-4020-9512-2

Yazışma Adresi

Corresponding Address:

Doç. Dr. Fatma SAÇLI UZUNÖZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi
Bölümü, Nevşehir, Türkiye

E-posta: fatmasaclici@gmail.com

Geliş Tarihi (Received): 12.06.2025
Kabul Tarihi (Accepted): 28.06.2025

ÖZ

Kitap, öz çalışmanın (self-study) sadece bireysel bir yansıma süreci olmadığını, aynı zamanda öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayan bir araştırma deseni olduğunu vurgulamaktadır. Yazarlar, öz çalışmanın ontolojik temellerini tartışarak, araştırmacının kendi deneyimlerini nasıl anlamlandırabileceğini ve bu sürecin öğretmen eğitimi üzerindeki etkilerini detaylandırmaktadırlar. Ayrıca, öz çalışmanın etik ve metodolojik boyutları ele alınmakta, güvenilirlik ve geçerlilik konularında öneriler sunulmaktadır. Eser, öğretmenlerin kendi uygulamalarını araştırırken karşılaştıkları etik ve metodolojik sorunları da ele almakta ve bu tür araştırmaların güvenilirliğini artırmak için öneriler sunmaktadır. Özellikle, araştırmacının kendi uygulamalarını incelemesi sırasında ortaya çıkan öznellik ve tarafsızlık konuları üzerinde durulmakta ve bu bağlamda öz çalışmanın sadece bireysel bir süreç olmadığı, aynı zamanda topluluk içinde paylaşılan bir öğrenme deneyimi olduğu ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öz çalışma, Nitel araştırma, Öğretmen eğitimi, Pedagoji

ABSTRACT

The book emphasizes that self-study is not only a process of individual reflection but also a research design that contributes to teachers' professional development. The authors discuss the ontological foundations of self-study, detailing how the researcher can make sense of their own experiences and the implications of this process for teacher education. They also address the ethical and methodological dimensions of self-study and offer suggestions on reliability and validity. The book also addresses the ethical and methodological issues teachers face when researching their own practice and offers suggestions for improving the reliability of such research. In particular, it emphasizes the issues of subjectivity and objectivity that arise when the researcher examines his/her own practices and argues that self-study is not only an individual process but also a shared learning experience within a community.

Keywords: Self study, Qualitative research, Teacher education, Pedagogy

GİRİŞ

Öğretmen eğitimi, sürekli değişen pedagojik yaklaşımlar ve eğitim politikalarıyla şekillenen dinamik bir alandır. Öğretmen eğitimi alanında öz çalışma metodolojisi, öğretmenlerin kendi uygulamalarını sistematik olarak incelemelerine olanak tanıyan önemli bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin kendi uygulamalarını sistematik olarak incelemeleri, mesleki gelişimlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Pinnegar ve Hamilton'ın bu eseri, öğretmenlerin kendi uygulamalarını araştırmalarına olanak tanıyan öz çalışma metodolojisini derinlemesine ele alarak, bu alandaki literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Pinnegar ve Hamilton'ın bu eseri, öz çalışma desenini nitel araştırma içinde özgün bir tür olarak konumlandırmakta ve öğretmen eğitimcilerinin kendi uygulamalarını araştırmalarının teorik ve pratik temellerini kapsamlı bir şekilde sunmaktadır.

Yazarlar Hakkında: Stefinee E. Pinnegar, Brigham Young Üniversitesi David O. McKay School Education'da öğretmen eğitimi alanında profesördür. Mary Lynn Hamilton ise Kansas Üniversitesi Eğitim Fakültesi, öğretim programı ve eğitim bölümünde görev yapmaktadır. Her iki yazar da öz çalışma metodolojisinin gelişimine önemli katkılarda bulunmuş, bu alanda çeşitli yayınlar yapmış ve uluslararası konferanslarda aktif roller üstlenmişlerdir.

Kitabın İçeriği ve Temel Argümanlar: Kitap, öz çalışmanın sadece bireysel bir yansıma süreci olmadığını, aynı zamanda öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayan bir araştırma deseni olduğunu vurgulamaktadır. Yazarlar, öz çalışmanın ontolojik temellerini tartışarak, araştırmacının kendi deneyimlerini nasıl anlamlandırabileceğini ve bu sürecin öğretmen eğitimi üzerindeki etkilerini detaylandırmaktadırlar. Ayrıca, öz çalışmanın etik ve metodolojik boyutları ele alınmakta, güvenilirlik ve geçerlilik konularında öneriler sunulmaktadır.

Kitap öğretmenlerin kendi uygulamalarını araştırırken karşılaştıkları etik ve metodolojik sorunları da ele almakta ve bu tür araştırmaların güvenilirliğini artırmak için öneriler sunmaktadır. Özellikle, araştırmacının kendi uygulamalarını incelemesi sırasında ortaya çıkan öznellik ve tarafsızlık konuları üzerinde durulmakta ve bu bağlamda öz çalışmanın sadece bireysel bir süreç olmadığı, aynı zamanda topluluk içinde paylaşılan bir öğrenme deneyimi olduğu ileri sürülmektedir.

Kitabın Yapısı: Kitap, öz çalışma uygulamalarının metodolojik boyutlarını detaylı bir şekilde ele almaktadır. Yazarlar, bu tür bir araştırmanın nasıl yapılandırılacağına dair çeşitli yöntemler sunmakta ve okuyuculara pratikte nasıl uygulanabileceğine dair örnekler vermektedir. Özellikle, nitel araştırma yöntemlerinin öz çalışma ile nasıl entegre edilebileceği üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, yazarlar veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerini açıklayarak, okuyuculara somut bir rehber sunmaktadır.

Kitap, öz çalışma araştırmalarının eğitimdeki rolünü ve önemini vurgulamakta, bu tür bir araştırmanın bireylerin mesleki gelişimlerine nasıl katkıda bulunduğunu açıklamaktadır. Yazarlar, öz çalışmanın sadece bir araştırma yöntemi değil, aynı zamanda bir öğrenme ve gelişim aracı olduğunu savunmaktadırlar. Bu bağlamda, kitabın temel temalarından biri, bireylerin kendi uygulamalarını sorgulama ve bu süreçte elde ettikleri iç görüleri paylaşma gerekliliğidir.

Kitap, sekiz ana bölümden oluşmaktadır:

1. Arriving at Self-Study: Bu bölüm, öğretmen eğitimi alanında öz çalışma araştırmaları yürüten araştırmacılar için desenin uygulanabilirliği ve teorik temellerine ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunar. Bu bölümde yazarlar, öz çalışma araştırma desenin ortaya çıkışını ve öğretmen eğitimi alanındaki önemini ele alırlar. Öz çalışma, öğretmenlerin kendi uygulamalarını derinlemesine incelemelerini, sorgulamalarını ve bu süreçte elde ettikleri bulguları mesleki gelişimlerine entegre etmelerini sağlayan bir nitel araştırma türüdür. Yazarlar, öğretmen eğitiminin karmaşık ve dinamik

doğasını vurgularlar. Öğretmenler, kurumsal ve disiplinler arası sınırların kesişiminde yoğun bir şekilde çalışırlar. Bu karmaşıklık içinde, öğretmenlerin kendi uygulamalarını anlamlandırmaları ve geliştirmeleri için öz çalışma araştırma deseni etkili bir araç sunar. Bu bölümde ayrıca, öz çalışma araştırma desenin öğretmenlerin mesleki kimliklerini ve pedagojik yaklaşımlarını nasıl şekillendirdiği tartışılır. Yazarlar, öz çalışma araştırma desenin öğretmenlerin kendi deneyimlerini sistematik bir şekilde analiz etmelerine ve bu analizler aracılığıyla öğretim uygulamalarını geliştirmelerine olanak tanıdığını belirtirler. Son olarak, yazarlar öz çalışma araştırmalarının etik boyutlarına dikkat çekerler. Araştırmacıların kendi uygulamalarını incelemeleri sürecinde karşılaşılabilecekleri etik sorunlar ve bu sorunların nasıl ele alınabileceği üzerine öneriler sunarlar. Bu bölüm, öğretmen eğitimi alanında öz çalışma araştırmaları yürüten araştırmacılar için metodolojinin uygulanabilirliği ve teorik temelleri hakkında kapsamlı bir rehber sunmaktadır.

2. The Self, the Other, and Practice in Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices Research:

Bu bölümde yazarlar, öz çalışma araştırma desenin temel bileşenleri olan "öz" (self), "diğeri" (other) ve "uygulama" (practice) kavramlarını derinlemesine incelerler. Öz çalışma araştırmaları, öğretmenlerin kendi öğretim uygulamalarını anlamlandırmaları ve geliştirmeleri amacıyla yürütülen nitel araştırmalardır. Öz (Self): Yazarlar, öz çalışma araştırmalarında araştırmacının kendi deneyimlerini, inançlarını ve değerlerini sorgulamasının önemini vurgularlar. Bu süreç, öğretmenin kendi pedagojik uygulamalarını anlamlandırmasına ve mesleki kimliğini geliştirmesine katkı sağlar. Diğeri (Other): Öz çalışma araştırmalarında "diğeri", öğretmenin etkileşimde bulunduğu öğrencileri, meslektaşlarını ve diğer paydaşları ifade eder. Yazarlar, öğretmenin bu bireylerle olan ilişkilerini ve etkileşimlerini analiz etmesinin, öğretim uygulamalarını daha etkili hale getirebileceğini belirtirler. Uygulama (Practice): Uygulama, öğretmenin sınıf içi ve dışı etkinliklerini, öğretim stratejilerini ve pedagojik kararlarını kapsar. Yazarlar, öğretmenin kendi uygulamalarını sistematik bir şekilde incelemesinin, mesleki gelişim açısından kritik olduğunu savunurlar. Bölümde ayrıca, öz çalışma araştırmalarında kullanılabilecek "Sorgulama Planlayıcısı" (Inquiry Planner) ve "Sorgulama Analiz Aracı" (Inquiry Analysis Tool) gibi araçlar tanıtılır. Bu araçlar, araştırmacının kendi uygulamalarını yapılandırılmış bir şekilde analiz etmesine yardımcı olur. Sonuç olarak, bu bölüm öğretmenlerin kendi uygulamalarını anlamlandırmaları ve geliştirmeleri için öz çalışma araştırmalarının nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğine dair teorik ve pratik bilgiler sunar.

3. Questions of Practice: Bu bölüm, öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek araştırmalar için uygulama sorularının nasıl belirlenmesi ve uygulamalara nasıl entegre edilmesi gerektiğine ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Öz çalışma, öğretmenlerin kendi uygulamalarını sorgulamalarına yönelik sorular ve yaklaşımlar sunmaktadır. Öğretmenlerin kendi uygulamalarını derinlemesine ve detaylı incelemeleri ve bu süreçte ortaya çıkan soruları sistematik olarak araştırmalarını sağlamaktadır. Yazarlar uygulama sorularının ortaya çıkmasında araştırmacıların karşılaştıkları zorluklar, öğrenci etkileşimleri, pedagojik yaklaşımlar gibi deneyimlerin ve mesleki gelişimlerinin belirleyici olmasının önemini vurgular. Yazarlar uygulama sorularının araştırma sürecindeki rolüne, soruların nasıl geliştirileceğine ilişkin öneriler sunarken araştırmacıların kendi uygulamalarını geliştirme sürecinde ortaya çıkan soruların araştırma sorularına dönüştürülmesini de önerirler. Son olarak, yazarlar uygulama sorularının belirlenmesinde etik konuların önemine dikkat çekerler. Araştırmacıların kendi uygulamalarını incelerken karşılaşılabilecekleri etik sorunlar ve bu sorunların nasıl ele alınabileceği üzerine öneriler sunarlar. Ontolojik bir tartışma içerisinde gerçekliğin ne olduğu sorgulanmaktadır. Ayrıca nitel araştırma yaklaşımları bağlamında öz çalışma araştırma desenin konumu belirlenmeye çalışılmaktadır.

4. Context and Dialogue in the Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices: Bu bölümde araştırma sürecinde bağlamın ve diyalogun önemi vurgulanmaktadır. Bölüm, öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek

araştırmalar için bağlam ve diyalogun nasıl anlaşılması ve uygulanması gerektiğine ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Öz çalışma araştırma deseninde araştırmacılar kendi uygulamalarını derinlemesine incelediği için bağlam ve diyalogun anlaşılması önemlidir. Yazarlar araştırmacının fiziksel, sosyal, kültürel ve kurumsal faktörlerini içeren bağlamın araştırmacının kendi uygulamasını nasıl anlamlandırdığı üzerinde tartışırlar. Diyalog ise bilginin inşasında temel rol oynar. Yazarlar araştırmacının kendi içsel diyalogu kadar, meslektaşları, eleştirel arkadaşları ve diğer paydaşları ile kurduğu dışsal diyalogun öneminden bahsederler. İçsel ve dışsal diyaloglar araştırmacının kendi uygulamalarına yönelik farklı bakış açılarıyla çok boyutlu değerlendirmelerine ve araştırmacının kendini geliştirmesine katkı sağlar. Bu bölümde sunulan "Exploring Dialogue as a Foundation of Knowing Activity" başlıklı etkinlik araştırmacının diyalog ile nasıl bilgi üretebileceğini ve diyalog sürecini kendi öz çalışma araştırmalarında nasıl kullanabileceklerine dair yol gösterir.

5. Data Collection Methods in S-STTEP Research: Bu bölümde, öz çalışmada kullanılabilecek veri toplama yöntemleri detaylandırılmaktadır. Öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek araştırmalar için veri toplamaya ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Öz çalışmada veri toplama süreci hem kişisel yansımalar hem de dışarıdan yapılacak gözlemleri içerir. Yazarlar kişisel günlükler, videolar, öğrencilerin dönütleri, eleştirel arkadaş ve meslektaş eleştirilerini veri toplama yöntemine dahil ederler. Buna ek olarak bu bölüm, araştırma etiğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, öz çalışma araştırma deseninde, araştırmacının hem katılımcı hem araştırmacı rolünde olması etik sorumluluğun son derece arttığını vurgulamaktadır

6. Data Analysis and Interpretation in S-STTEP Research: Bu bölümde, toplanan verilerin analizi ve yorumlanması süreci ele alınmaktadır. Öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek araştırmalar için veri analizi ve yorumlamaya ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Yazarlar öz çalışma araştırmalarında kullanılabilecek tematik içerik analizi, konuşma analizi, anlatı analizi, eleştirel arkadaş dönütleri gibi veri analizi tekniklerini tartışırlar. Ayrıca yazarlar etik konuların önemine dikkat çekerler ve veri analizi sürecinde şeffaflık, gizlilik ve katılımcı onayı gibi ilkelere özenle uyulması gerektiğini vurgularlar.

7. Developing Value for S-STTEP Research by Establishing Trustworthiness and Being Trustworthy: Bu bölüm, öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek araştırmalar için güvenilirliği sağlamaya ilişkin kapsayıcı bir yol haritası sunmaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın güvenilirliğini sağlama ve etik konulara dikkat çekilmektedir. Yazarlar, öz çalışma araştırma deseni ile yapılacak araştırmalarda iç güvenilirliğin ve dış geçerliğin sağlanması ve araştırmacının güvenilir olmasının önemli bir rol oynadığını vurgularlar. Yazarlar güvenilirliği sağlamak için meslektaş eleştirileri ve dönütleri, veri çeşitlemesi ve araştırma şeffaflığı gibi stratejiler önermektedirler. Son olarak yazarlar öz çalışma araştırmalarında araştırmacıların hem araştıran hem de katılımcı rolünde olmalarından dolayı güvenilirliği sağlamadaki etik sorumluluğa dikkat çekmektedirler.

8. Pragmatic and Theoretic Conclusions for Conducting S-STTEP Research: Bu bölümde öz çalışma araştırma deseninin öğretmen eğitimi alanındaki yeri ve geleceği üzerine değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu bölümün, öz çalışma araştırma deseni ile yürütülecek araştırmaların nasıl etkili olarak yürütüleceğine ilişkin teorik ve pratik kılavuz işlevi gördüğü söylenebilir. Yazarlar öz çalışma araştırma deseninin, öğretimde ve öğretmen eğitiminde pratik ve teorik olarak nasıl kullanılabileceğini ele alırlar. Öz çalışma araştırmaları yapan öğretmenlerin kendi uygulamalarını incelemeleri yoluyla elde ettikleri bulguların, mesleki kimliklerini ve pedagojik yaklaşımlarını şekillendirerek mesleki gelişimlerini sağladıkları vurgulanır. Ayrıca bu bölümde öz çalışma araştırma deseni ile nitel araştırma desenlerinin nasıl

karşılaştırılabileceği belirtilir. Son olarak, yazarlar öz çalışma araştırmalarında araştırmacıların araştırma sürecinde karşılaşılabilecekleri etik sorunlara ve bu sorunların nasıl inceleneceği konularına dikkat çekerler.

Güçlü Yönler: Kitabın en güçlü yönlerinden biri, öz çalışma metodolojisini hem teorik hem de pratik açıdan kapsamlı bir şekilde ele almasıdır. Yazarlar, okuyuculara öz çalışmanın nasıl uygulanacağı konusunda net rehberlik sunmakta, aynı zamanda bu metodolojinin öğretmen eğitimi alanındaki önemini vurgulamaktadırlar. Ayrıca, kitapta sunulan çerçeveler ve araçlar, araştırmacıların kendi çalışmalarını planlamalarına ve analiz etmelerine yardımcı olmaktadır. Kitap, öz çalışma metodolojisinin eğitimdeki uygulamalarını da kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Yazarlar, öğretmenlerin ve eğitimcilerin bu yöntemi nasıl kullanabileceklerine dair örnekler sunmakta ve bu süreçte karşılaşılabilecekleri zorlukları tartışmaktadırlar. Ayrıca, öz çalışma uygulamalarının, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını geliştirmelerine ve öğrenci başarılarını artırmalarına nasıl katkıda bulunabileceği üzerinde durulmaktadır. Kitapta yer alan her bölüm, okuyucunun kendi uygulamalarını analiz etmesine yardımcı olacak etkinlikler ve örneklerle desteklenmiştir.

Zayıf Yönler: Okuyucuların öz çalışma desenini kendi bağlamlarında nasıl uygulayabileceklerini daha iyi anlamaları adına uygulama örneklerinin daha fazla çeşitlendirilmesi beklenirdi. Ayrıca, farklı kültürel ve eğitimsel bağlamlarda öz çalışma deseninin nasıl şekillendiğine dair daha geniş bir perspektif sunulması, eserin kapsamını zenginleştirebilirdi.

SONUÇ

“Self-Study of Practice as a Genre of Qualitative Research: Theory, Methodology, and Practice” kitabı; öğretmen eğitimi alanında çalışan araştırmacılar ve uygulayıcılar için değerli bir kaynak niteliğindedir. Kitap, öz çalışma araştırma desenini derinlemesine anlamak ve kendi uygulamalarını araştırmak isteyenler için kapsamlı bir rehberdir. Öğretmenlerin kendi uygulamalarını sistematik olarak incelemelerine olanak tanıyarak, mesleki gelişimlerine katkı sağlamamaktadır. Öz çalışma uygulamalarının eğitim ve sosyal bilimlerin alanındaki önemini vurgulayan kapsamlı bir eserdir. Yazarlar, teorik temellerden pratik uygulamalara kadar geniş bir yelpazede bilgi sunarak, okuyuculara bu yöntemi nasıl etkili bir şekilde kullanabileceklerine dair değerli iç görüler sağlamaktadırlar. Bu kitap hem akademik çalışmalar yürüten araştırmacılar hem de uygulamada çalışan eğitimciler için önemli bir kaynak niteliğindedir.